

Warszawa, dnia [●].10.2010 r.

Pani [●]

PORADA PRAWNA

I. STAN FAKTYCZNY

Dnia [●] 2010 r. Pani [●] zwróciła się do Kancelarii Prawnej M. Szulikowski i Partnerzy (dalej „**Kancelaria**”) z pytaniami dotyczącymi funkcjonowania fundacji, w tym m. in. zasad ich finansowania, statusu oraz obowiązków sprawozdawczych.

II. STAN PRAWNY

Poniżej zostały przedstawione szczegółowe pytania Pani [●] wraz z odpowiedziami Kancelarii.

1. Na jakie cele można założyć fundację?

Zgodnie z art. 1 ustawy z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach (tekst jedn. Dz. U. z 1991 r. Nr 46, poz. 203 ze zm., dalej „**Ustawa**”), fundację można powołać dla realizacji celów społecznie lub gospodarczo użytecznych. Mając więc na uwadze uregulowania Ustawy, w szczególności fundacja może być powołana w celu:

- ochrony zdrowia,
- rozwoju gospodarki i nauki,
- kultury oraz sztuki,
- opieki i pomocy społecznej,
- ochrony środowiska, oraz
- opieki nad zabytkami.

Warto przy tym pamiętać, że zgodnie z przeznaczeniem fundacje mają „odciążać państwo w realizacji jego funkcji publicznych”. Dlatego podkreślane jest, że fundacje powinny być powołane przede wszystkim w celu społecznie, a nie gospodarczo, użytecznym.

Wybierając więc cel działalności fundacji, należy wziąć pod uwagę jego społeczną użyteczność, a także fakt, że cele wskazane w Ustawie są jedynie przykładowym wyliczeniem, a więc jeżeli dojdziemy do

1

Niniejsza przykładowa porada ma charakter wyłącznie informacyjny i edukacyjny, nie stanowi więc porady prawnej, konsultacji prawnej lub opinii prawnej, ani nie może być traktowana jako świadczenie pomocy prawnej w jakiejkolwiek innej formie. Zespół Szulikowski Online nie doradza zachowań zgodnych bądź niezgodnych z treścią tej porady, informując, że podjęcie lub zaniechanie działań w indywidualnej sprawie uzależnione jest od oceny konkretnego stanu faktycznego oraz stanu prawnego dotyczącego tej sprawy. Przykładowa porada jest przedmiotem praw autorskich M. Szulikowski i Partnerzy Kancelarii Prawnej.

wniosku, że nasz cel wiąże się z funkcją publiczną państwa i jest społecznie użyteczny możemy również wziąć go pod uwagę przy tworzeniu fundacji.

Mając na uwadze powyższe wskazówki, pragniemy więc przykładowo wskazać, że fundacja może być powołana w celu: podjęcia renowacji zabytkowego budynku, czy też nawet jakiegoś mniejszego obiektu np. kaplicy, opieki nad dziećmi; udzielania pomocy rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej, promocji nauki, promocji i wspierania dialogu międzykulturowego, ratowania życia chorych dzieci, czy też nawet w tak ogólnym celu jakim jest zmniejszanie określonych problemów społecznych w danym regionie.

Warto przy tym również dodać, że cel fundacji powinien zostać wskazany w oświadczeniu woli o jej ustanowieniu, które powinno być złożone w formie aktu notarialnego (art. 3 Ustawy).

2. Kto kontroluje działalność i finanse fundacji (do kogo można zgłosić ewentualne zastrzeżenia, co do jej funkcjonowania)?

Zgodnie z art. 12 ust. 1 Ustawy, kontrolę, a właściwie **nadzór nad fundacjami sprawuje minister właściwy ze względu na zakres jego działania oraz cele fundacji** (dalej „właściwy minister”), oraz **właściwy ze względu na siedzibę fundacji starosta**. Nadzór od kontroli w tym przypadku należy odróżnić, gdyż obejmuje on nie tylko prawo do ustalenia stanu faktycznego, co jest przedmiotem kontroli, ale też prawo korygowania działalności fundacji.

Organ nadzorujący fundację może więc na podstawie art. 13 Ustawy, wystąpić do sądu o **uchylenie uchwały zarządu fundacji**, pozostającej w rażącej sprzeczności z jej celem albo z postanowieniami statutu fundacji lub z przepisami prawa. Organ ten może jednocześnie zwrócić się do sądu o wstrzymanie wykonania uchwały do czasu rozstrzygnięcia sprawy.

Jeżeli **działanie zarządu fundacji w istotny sposób narusza** przepisy prawa lub postanowienia jej statutu albo jest niezgodne z jej celem, właściwy minister lub starosta może wyznaczyć odpowiedni termin do usunięcia tych uchybień w działalności zarządu albo może żądać dokonania w wyznaczonym terminie zmiany zarządu fundacji (art. 14 ust. 1 Ustawy). Po bezskutecznym upływie tego terminu, albo w razie dalszego uporczywego działania zarządu fundacji w sposób niezgodny z prawem, statutem lub celem fundacji, właściwy minister lub starosta może wystąpić do sądu o zawieszenie zarządu fundacji i wyznaczenie zarządcy przymusowego.

O zgodności działania fundacji z przepisami prawa i statutem oraz z celem, w jakim fundacja została ustanowiona, orzeka sąd w postępowaniu nieprocesowym **na wniosek właściwego ministra lub starosty**.

Dodatkowo, należy wskazać, że fundacja składa corocznie właściwemu ministrowi sprawozdanie ze swojej działalności.

Mając na uwadze powyższe uregulowania Ustawy, w przypadku jakichkolwiek zastrzeżeń co do działalności fundacji, należy zgłosić się do organu nadzoru nad nią. W przypadku, gdy organ ten stwierdzi, że rzeczywiście zachodzą jakieś nieprawidłowości w działalności fundacji, podejmie on dalsze niezbędne kroki na podstawie przysługujących mu zgodnie z Ustawą uprawnień.

Podsumowując, zdaniem Kancelarii najłatwiej zgłosić zastrzeżenia co do działalności fundacji do starosty właściwego ze względu na jej siedzibę. Komentarz Kancelarii dotyczący kontroli finansów fundacji, w związku z faktem, że jest związany z zakresem dalszych pytań zostanie zamieszczony przy okazji odpowiedzi na pytanie nr 4.

3. W jaki sposób fundacja może pozyskiwać środki finansowe?

Podstawowym i pierwotnym źródłem pozyskania funduszy przez fundację są środki finansowe przekazane jej przez fundatora, wskazane w akcie fundacyjnym na realizację celu fundacji (art. 3 ust. 2 Ustawy).

Natomiast, po uzyskaniu wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego (dalej „KRS”) fundacja może otrzymywać środki finansowe od innych osób, zwanych donatorami, w postaci np. darowizn pieniędzy, papierów wartościowych, oddanych na własność rzeczy ruchomych i nieruchomości. Możliwe jest również ustanowienie na rzecz fundacji ograniczonych praw rzeczowych na określonych składnikach swego majątku, uzyskanie praw majątkowych (najem, dzierżawa, leasing, użyczenie), czy też praw majątkowych na dobrach niematerialnych: praw do patentu, z rejestracji wzoru użytkowego, przemysłowego czy znaku towarowego.

Warto przy tym zaznaczyć, że zgodnie z art. 16 Ustawy, nabycie przez fundację w drodze spadku, zapisu lub darowizny pieniędzy lub innych rzeczy ruchomych albo praw majątkowych jest wolne od podatku od spadków i darowizn.

W trakcie działalności, fundacja może również pozyskiwać środki finansowe z prowadzonej działalności gospodarczej. Jednakże należy przy tym wskazać, że zgodnie z art. 5 ust. 5 Ustawy, fundacja może prowadzić działalność gospodarczą w rozmiarach służących realizacji jej celów. Zatem, efekty działalności gospodarczej mają tylko uzupełniać środki przeznaczone na działalność statutową, a sama działalność gospodarcza ma być dodatkową działalnością fundacji w stosunku do jej działalności celowej.

4. Czy finanse fundacji są jawne (czy każdy podmiot/osoba zainteresowana ewentualną współpracą z fundacją może sprawdzić od kogo fundacja pozyskuje pieniądze i jak je wydatkuje)?

Oczywiście, finanse fundacji są jawne. Wynika to z faktu, że zgodnie z art. 12 ust. 2 i 3 Ustawy, fundacja ma obowiązek złożenia corocznie właściwemu ministrowi sprawozdania ze swojej działalności, a także z faktu składania przez nią sprawozdań finansowych o czym szerzej w komentarzu do pytania nr 6.

Sprawozdanie składane właściwemu ministrowi dotyczy m.in. finansów fundacji. Jego szczegółowy zakres określa rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 8 maja 2001 r. w sprawie ramowego wzoru sprawozdania z działalności fundacji (Dz. U. z 2001 r. Nr 50, poz. 529, dalej „**Rozporządzenie**”).

Zgodnie z § 2 pkt 5 Rozporządzenia w sprawozdaniu powinny być zawarte informacje o wysokości uzyskanych przychodów, z wyodrębnieniem ich źródeł (np. spadek, zapis, darowizna, środki pochodzące ze źródeł publicznych, w tym z budżetu państwa i budżetu gminy) oraz dodatkowo informacje o odpłatnych świadczeniach realizowanych przez fundację w ramach celów statutowych z uwzględnieniem kosztów tych świadczeń. Jeżeli fundacja prowadziła działalność gospodarczą, sprawozdanie powinno zawierać wynik finansowy tej działalności oraz procentowy stosunek przychodu osiągniętego z działalności gospodarczej do przychodu osiągniętego z pozostałych źródeł. Natomiast, zgodnie z pkt 6 § 2 Rozporządzenia, sprawozdanie powinno zawierać również informacje o poniesionych kosztach na realizację celów statutowych, administrację (czynsz, opłaty), czy działalność gospodarczą.

Sprawozdanie jest udostępnione przez fundację do **publicznej** wiadomości, zgodnie z art. 12 ust. 3 Ustawy. Przez publiczne udostępnienie możemy rozumieć np. udostępnienie sprawozdania w internecie, wówczas każdy podmiot/osoba zainteresowana ewentualną współpracą z fundacją będzie mogła sprawdzić od kogo fundacja pozyskuje pieniądze i jak je wydatkuje. Udostępnienie do publicznej wiadomości na tym właśnie będzie polegało, aby każda osoba zainteresowana mogła się z nim zapoznać. Nie należy przy tym wykluczyć, że fundacja powinna udostępnić albo wskazać sposób udostępnienia sprawozdania osobie zainteresowanej zapoznaniem się z nim.

5. Czy fundacja ma obowiązek informowania jakikolwiek urząd/podmiot skąd czerpie środki i na co je wydatkuje?

Poza obowiązkami informacyjnymi związanymi ze składaniem sprawozdania, co zostało wskazane w odpowiedzi na pytanie nr 4, nie należy zapominać, że fundacje jako osoby prawne zgodnie z postanowieniami ustawy z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (Dz. U. z 2000 r. Nr 54, poz. 654 ze zm., dalej „**ustawa o CIT**”) są podatnikami podatku dochodowego od osób prawnych.

Z tego też względu, zgodnie z art. 25 ust. 1 ustawy o CIT podatnik, w tym przypadku fundacja, ma obowiązek składać deklarację o wysokości dochodu (straty) osiągniętego od początku roku podatkowego.

4

Niniejsza przykładowa porada ma charakter wyłącznie informacyjny i edukacyjny, nie stanowi więc porady prawnej, konsultacji prawnej lub opinii prawnej, ani nie może być traktowana jako świadczenie pomocy prawnej w jakiejkolwiek innej formie. Zespół Szulikowski Online nie doradza zachowań zgodnych bądź niezgodnych z treścią tej porady, informując, że podjęcie lub zaniechanie działań w indywidualnej sprawie uzależnione jest od oceny konkretnego stanu faktycznego oraz stanu prawnego dotyczącego tej sprawy. Przykładowa porada jest przedmiotem praw autorskich M. Szulikowski i Partnerzy Kancelarii Prawnej.

Fundacje nie zostały wymienione w art. 6 ust. 1 oraz 2 ustawy o CIT jako podmioty zwolnione od podatku dochodowego od osób prawnych. Z tego względu fundacje, tak jak inne podmioty posiadające osobowość prawną, podlegają ogólnym regułom podatkowym. Warto wskazać jednak, że art. 17 ust. 1 pkt 4 ustawy o CIT przewiduje, że dochody podatników, których celem statutowym jest działalność naukowa, naukowo-techniczna, oświatowa, w tym również polegająca na kształceniu studentów, kulturalna, w zakresie kultury fizycznej i sportu, ochrony środowiska, wspierania inicjatyw społecznych na rzecz budowy dróg i sieci telekomunikacyjnej na wsi oraz zaopatrzenia wsi w wodę, dobroczynności, ochrony zdrowia i pomocy społecznej, rehabilitacji zawodowej i społecznej inwalidów oraz kultu religijnego - **w części przeznaczony na te cele, są wolne od podatku**. Wynika z tego, że zwolnienie to będzie miało zastosowanie również do fundacji, gdy realizują ww. cele.

6. Czy fundacja musi przedkładać raporty finansowe?

Jako rozumiemy, raporty finansowe, których dotyczy Pani pytanie, to wszelkie „raporty” oraz sprawozdania, które dotyczą finansowej działalności fundacjami. W związku z tym, należy wskazać, że poza sprawozdaniami z działalności, wskazanymi w odpowiedzi na pytanie nr 4, które zawierają również informacje dotyczące sytuacji finansowej fundacji, fundacje mają obowiązek co roku składać do urzędu skarbowego **zeznanie podatkowe z wysokości osiągniętych w danym roku dochodów, do którego obowiązkowo dołącza się sprawozdanie finansowe**. Dodatkowo, w sytuacji, gdy fundacja prowadzi działalność gospodarczą musi ona dodatkowo złożyć **sprawozdanie finansowe do KRS**.

Szczegółowe wzory sprawozdań finansowych zawiera rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 15 listopada 2001 r. w sprawie szczególnych zasad rachunkowości dla niektórych jednostek niebędących spółkami handlowymi i nieprowadzących działalności gospodarczej (Dz. U. z 2001 r. Nr 137, poz. 1539 ze zm.).

7. Czy statut fundacji jest jawny, czy musi on być zamieszczony do wglądu osób trzecich w dostępnym miejscu, chociażby w internecie?

Statut fundacji jest jawny. Chociaż Ustawa nie reguluje tej kwestii, jawność statutu wynika z faktu, że fundacje podlegają wpisowi do KRS, który działa na zasadzie jawności. W związku z tym, każdy może zapoznać się z aktami rejestrowymi fundacji.

Same zaś akta dostępne w KRS obejmują wszelkie przyjęte dokumenty, w szczególności stanowiące podstawę wpisu, wzory podpisów osób upoważnionych do reprezentowania podmiotu. Z uwagi na to, że wpisywana do KRS fundacja działa na podstawie statutu, to do wniosku o wpis dołączany jest także ten dokument i jest on jawny.

III. PODSUMOWANIE

Podsumowując powyższe odpowiedzi Kancelarii, należy podkreślić, że:

- fundację można powołać dla realizacji celów społecznie lub gospodarczo użytecznych, przy czym przykładowe cele wymienione zostały w Ustawie;
- nadzór nad fundacjami sprawuje minister właściwy ze względu na zakres jego działania oraz cele fundacji, oraz właściwy ze względu na siedzibę fundacji starosta;
- fundacja poza środkami finansowymi od fundatora, może otrzymywać środki od innych osób w postaci np. darowizn pieniędzy, papierów wartościowych, oddanych na własność rzeczy ruchomych i nieruchomości;
- dodatkowo, fundacja może uzyskiwać środki z prowadzonej przez siebie działalności gospodarczej;
- finanse fundacji są jawne;
- fundacja ma obowiązek złożenia corocznie właściwemu ministrowi sprawozdania ze swojej działalności;
- sprawozdanie zawiera wskazane w Rozporządzeniu informacje o finansach fundacji i jest udostępnione przez fundację do publicznej wiadomości;
- fundacja ma obowiązek co roku składać do urzędu skarbowego zeznanie podatkowe z wysokości osiągniętych w danym roku dochodów, do którego obowiązkowo dołącza sprawozdanie finansowe;
- w sytuacji, gdy fundacja prowadzi działalność gospodarczą musi ona dodatkowo złożyć sprawozdanie finansowe do KRS;
- statut każdej fundacji jest jawny.

W przypadku dodatkowych pytań bądź wątpliwości, pozostajemy do Pani dyspozycji.

Z poważaniem,

Zespół Szulikowski Online